

К. О. ЗАКОМОРНА,
кандидат юридичних наук, доцент кафедри
державного будівництва Національного
юридичного університету імені Ярослава Мудрого

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В ПОСТРАДЯНСЬКИХ ДЕРЖАВАХ БАЛТІЇ – ЧЛЕНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Розглянуто зміст конституційно-правових засад децентралізації влади в пострадянських державах Балтії – членах Європейського Союзу. Встановлено чинники впливу на формування специфіки регламентації центрально-локальних відносин в Основних законах Естонії, Латвії та Литви. Визначено спільні риси конституційно-правового регулювання організації влади на місцях в цих країнах. Розкриті нагальні проблеми реалізації конституційно-правових засад децентралізації публічного управління.

Ключові слова: децентралізація влади, конституційно-правові засади, організація влади на місцях, пострадянські держави Балтії – члени Європейського Союзу, публічне управління, центрально-локальні відносини.

Постановка проблеми. Процес децентралізації влади в Європі отримав значне поширення після Другої світової війни під впливом різноманітних факторів. Вивчаючи ці чинники, зарубіжні науковці особливу увагу приділяють таким. По-перше, досвід суспільного розвитку Німеччини. Так, з метою недопущення поновлення сильної мілітаризованої Німеччини держави-переможниці у цій війні розробили план децентралізації публічного управління для даної країни. Проте всупереч традиційній думці про те, що політична централізація покращує розвиток держави, регіональна різноманітність Німеччини дозволила цій країні швидко зайняти позицію економічного лідерства в Європі. По-друге, утворення Європейського економічного співтовариства, цілями існування якого стала реалізація так званих «чотирьох свобод» (переміщення товарів, послуг, людей і капіталів). Діяльність цієї Європейської Спільноти загострила проблему масової імміграції осіб у соціально-економічно вигідні території. Тому виникла необхідність проведення політики децентралізації публічного управління задля соціально-економічного вирівнювання територій та формування у людей розуміння про те, що імміграція – не єдиний шлях для вирішення їх нагальних питань [1]. Наразі принцип децентралізації влади визнано фундаментальною засадою організації та діяльності органів публічної влади держав-членів Ради Європи (Преамбула Європейської хартії місцевого самоврядування) та ЄС (Преамбула Договору про ЄС). На сучасному етапі конституції багатьох європейських країн фіксують засади децентралізації публічного управління (кон-

ституції Італійської Республіки (ст. 5), Французької Республіки (ст. 72), Королівства Іспанії (ст. 137) тощо).

Актуальність дослідження. Одним із пріоритетних напрямів конституційної реформи в Україні є децентралізація публічного управління, яка дозволяє створити умови для найповнішого й оперативного виявлення та задоволення потреб населення, а також зробити місцеве самоврядування дієвою формою територіальної самоорганізації, самодіяльності, саморегулювання та самоконтролю [2]. Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України № 333-р (2014 р.) «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» реформування засноване на трьох ключових принципах: передача повноважень від центру до найнижчого можливого рівня; відповідно до переданих повноважень передача фінансових ресурсів; забезпечення контролю з боку держави за діяльністю органів місцевого самоврядування [3]. Наразі сформована правова основа для проведення цієї реформи. По-перше, йде процес внесення змін до Конституції України, які, за висновком Венеціанської комісії Ради Європи, імплементують положення Європейської хартії місцевого самоврядування [4]. Отримавши позитивний висновок Конституційного Суду України, Верховна Рада України прийняла постанову «Про попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади» [5]. По-друге, затверджено Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2020 р., ухвалено Закон «Про засади державної

регіональної політики» та відповідні поправки до Податкового та Бюджетного кодексів України.

За оцінкою дослідників, особливістю проведення децентралізації влади в Україні є те, що одночасно триває процес реформи місцевого самоврядування, адміністративно-територіального устрою та державної регіональної політики [6, с. 17]. Зважаючи на це, доцільно опрацювати досвід впровадження конституційно-правових механізмів децентралізації влади на прикладі держав, які, по-перше, як і Україна, є унітарними, по-друге, в яких децентралізація відбувалася через аналогічні напрями реформування організації публічної влади та протягом стислого терміну, і, по-третє, для яких децентралізація влади стала засобом подолання радянської системи централізованого управління, імплементації принципів Європейської хартії місцевого самоврядування та набуття повноправного членства в ЄС. Безумовно, єдиними країнами, які відповідають зазначеним критеріям, є пострадянські країни Балтії – Латвія, Литва й Естонія. Не можна не погодитися з думкою українських вчених про те, що використання досвіду країн Балтії з одночасним урахуванням умов та особливостей розвитку вітчизняної системи публічного управління може стати поштовхом для пошуку ефективного балансу централізації та децентралізації влади в Україні [7, с. 60–61].

Виходячи з викладеного вище, **мета** даної статті полягає в розкритті змісту конституційно-правових засад децентралізації влади в пострадянських державах Балтії – членах Європейського Союзу.

Об’єктом даного дослідження є система відносин, закріплена сукупністю конституційно-правових норм, що регулюють процес децентралізації влади. **Предметом** дослідження є аналіз конституційно-правових проблем, пов’язаних з удосконаленням функціонування окремих механізмів децентралізації публічного управління в пострадянських державах Балтії – членах Європейського Союзу.

Аналіз останніх досліджень. Основні етапи реформування, нагальні питання та перспективи розвитку місцевого самоврядування в країнах Балтії розглядалися в роботах українських вчених (І. Гаращук, О. Петришина, Л. Прокопенка, А. Ткачука й ін.). Разом з тим в українській правовій науці проблеми впливу конституційно-правової регламентації державно-локальних відносин на стан справ у сфері децентралізації влади в пострадянських державах Балтії – членах Європейського Союзу поки ще темно та всебічно не вивчено.

Виклад основного матеріалу. Як свідчать дослідження, сьогодення українська система локально-центральної влади взаємин перебуває у стані,

подібному до того, що існував до значних структурних реформ місцевого управління в пострадянських державах Балтії [7, с. 55–56]. На відміну від України, в Латвії, Литві й Естонії відразу після розпаду Радянського Союзу одним із перших напрямів інституціональної трансформації стала реформа адміністративно-територіального устрою, місцевого управління та фінансових відносин між існуючими рівнями влади. Обрання даної стратегії конституційно-правових перетворень не випадкове, адже, за твердженням латвійських науковців, у силу близькості до щоденних потреб населення місцеве управління викликало у громадян більше довіри. Наприклад, за даними соціологічних опитувань, якщо тільки 16% жителів схвалюють діяльність парламенту, то рівень довіри до дій органів місцевого самоврядування виріс до 48% [8, с. 76].

Слід відмітити, що радикальна трансформація правової основи радянської централізованої системи місцевого управління розпочалася в цих країнах з моменту проголошення Декларацій про поновлення незалежності і до прийняття нових Основних законів суверенних держав (поновлення дорадянських конституцій). Так, уже на першому етапі реформування в Литві відповідно до Закону «Про основи місцевого самоврядування» (1990 р.) з метою децентралізації та поступового спрощення управління була проведена адміністративно-територіальна реформа [9, с. 266]. В Естонії протягом 1990–1992 рр. (до набуття чинності в 1993 р. Закону «Про організацію місцевого управління») реформування відбувалося на підставі рішень Президії Верховної Ради з метою відтворення місцевої демократії, яка стала основою для відновлення національної держави [10]. У той же період Кабінет Міністрів Латвії ухвалив Концепцію реформування місцевого управління, в якій основною метою правової, фінансової й адміністративно-територіальної трансформації було проголошено демократизацію та децентралізацію публічної влади, покращення якості надання публічного сервісу місцевим жителям і залучення останніх у процес управління [11; 12].

Варто зазначити, що норми Верховних законів Латвії, Литви й Естонії, які регламентують відносини у сфері місцевого управління, є доволі лаконічними і концентрують основні принципи Європейської хартії місцевого самоврядування. Так, в Конституції Естонії (Розділ XIV «Місцеве самоуправління») та Литви (Розділ X «Місцеве самоврядування та управління») імплементовано такі універсальні засади, як вирішення місцевих питань на підставі закону незалежними органами місцевого самоврядування, здійс-

снення представництва інтересів населення виборними радами, наявність фінансової автономії місцевої влади (право приймати бюджет і стягувати податки) та реалізація адміністративного контролю за діяльністю муніципалітетів у рамках закону. Щодо Конституції Латвії, то за думкою латвійських науковців, ситуація з втіленням до неї принципів Європейської хартії місцевого самоврядування, порівняно з Естонією та Литвою, гірше [12]. Зокрема, відповідно до ст. 101 Конституції Латвії кожен громадянин має право брати участь у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, а також знаходитися на публічній службі. У той же час згідно із тлумаченням Конституційного Суду ця стаття у поєднанні зі ст. 1 Конституції запроваджує принцип місцевого самоврядування, який забезпечує мінімальну кількість претензій щодо організації місцевого самоврядування в демократичній і правовій державі [13].

Спільною рисою норм Основних законів Латвії, Литви та Естонії, які регулюють центрально-локальні взаємини, є їх бланкетний характер. Тому конкретні заходи щодо децентралізації влади в цих країнах впроваджуються на підставі звичайних законів парламенту та актів уряду. Думаємо, що існуючий стан конституційно-правової регламентації дозволяє, з одного боку, зберегти підвищену стабільність конституційних норм, а з другого – забезпечити таку динаміку реформування, яка потрібна для досягнення ефективних результатів, та гарантувати реальність конституційно-правових норм. Для прикладу, якщо фінансова, фіскальна, бюджетна й управлінська децентралізація в Латвії відбувається на основі законів «Про регіональний розвиток», «Про адміністративно-територіальну реформу», «Про місцеве управління», «Про бюджет місцевого самоврядування», «Про систему фінансового вирівнювання місцевого самоврядування», а в Естонії фундаментом є закони «Про організацію місцевого управління», «Про місцеві податки», «Про бюджети сільських та міських муніципалітетів», «Про адміністративно-територіальний устрій», то в Литві відповідну базу складають закони «Про місцеве самоврядування» і «Про територіально-адміністративні одиниці та їх межі».

Вказана особливість конституційно-правових засад децентралізації влади зумовлена такими чинниками. По-перше, на момент схвалення нових Основних законів зміни в напрямі деконцентрації влади в цих країнах вже розпочалися, але остаточно концепція системної та всеохоплюючої децентралізації публічного управління не була сформована. До речі, за свідченням вчених цих країн, дебати навколо регіональної політики і досі точаться. Наприклад, ли-

товські дослідники відмічають, що сучасні проблеми децентралізації є багатомірними, тому аналізуються представниками політичних, громадських і наукових шкіл і стосуються як теоретичних аспектів – методології її проведення, так і практики реалізації повноважень органів місцевого самоврядування, ролі округів у контексті децентралізації та впровадження в життя положень урядових програм та законодавства. Незважаючи на уявну стабільність адміністративно-територіального розподілу в Литві, пошуки найкращого сценарію децентралізації влади та подальших траєкторій розвитку цієї реформи публічного управління повинні продовжуватися і в майбутньому [14]. Причому варто зосередити увагу на інформуванні громадян і підготовці державних службовців до створення в цілому чіткої моделі державного управління, вже в рамках якої доцільно проводити подальшу децентралізацію влади [15].

Подібна ситуація в сфері реформування центрально-локальних взаємин спостерігається і в Естонії. За словами Р. Ліннас, з моменту регенерації незалежності держави жоден із проектів програми реформи місцевого управління не отримав широкої підтримки суспільства. Причому спротив виявився настільки сильним, що системна, комплексна та цілісна децентралізація публічного управління не проведена і досі. У той же час, як стверджує науковець, причини подібної ситуації залишаються неясними, адже немає науково-теоретичної бази й емпіричних даних про те, що подібна реформа не покращить рівень життя населення, або не збільшить адміністративний потенціал, або не вдосконалив сталий розвиток місцевого управління. Крім того, поки що немає одностайності в питанні як проводити децентралізацію, оскільки, як демонструє адміністративна практика, різні моделі місцевого управління можуть співіснувати [10].

По-друге, це визнання інституціями конституційного контролю положень Європейської хартії місцевого самоврядування частиною національної системи права, які мають пріоритетний характер і застосовуються безпосередньо. Наприклад, у своїх рішеннях Конституційний Суд Латвії акцентував на тому, що порушення Хартії вважаються еквівалентними порушенням основоположних засад державності, проголошених в ст. 1 Конституції. Дана особлива юридична сила Хартії дозволяє окремим особам і місцевим органам влади посилатися на Хартію у своїх скаргах в національних судах [12].

Узагальнюючи аналіз сучасної практики впровадження конституційно-правових засад децентралізації влади в Латвії, Литві й Естонії, проведений науковцями вказаних країн, доцільно відмітити на-

явність спільних проблем у цій сфері [10; 12; 16]. По-перше, процес децентралізації публічних функцій на відповідний рівень не завжди супроводжується законодавчими заходами щодо передачі фінансових ресурсів, необхідних для здійснення делегованих повноважень. По-друге, фінансова автономія є недостатньо широкою, адже центральний уряд поступово обмежує вільний доступ місцевих органів до ринку приватного капіталу, зобов'язуючи займати гроші через казначейство. По-третє, місцеві органи влади різних рівнів знаходяться в перманентному стані оскарження стану розподілу спільної компетенції. При цьому рішення даної проблеми держава шукає не в передачі певних повноважень на той рівень, де вони втілюються ефективніше, а в створенні об'єднаних муніципалітетів, внаслідок чого в перспективі укрупнені громади можуть поступово втратити представницьку природу та сприятимуть формуванню ще однієї ланки локальної публічної влади, яка буде реалізовувати адміністративно-виконавчі функції. По-четверте, досить часто занадто складний «нормативізм» законодавства в цій сфері спонукає до збільшення кількості державних чиновників і створення бюрократичної системи, звиклої до централізованих методів публічного управління.

Висновки. Підсумовуючи проведене дослідження, варто наголосити таке. Правова основа трансформації системи місцевого управління в пострадянських державах Балтії – членах Європейського Союзу почала формуватися до прийняття нових (поновлення дорадянських) Основних законів. Незважаючи на те, що децентралізація влади стала пріоритетним напрямом реформування центрально-локальних взаємин, в конституціях Латвії, Литви й Естонії відсутня деталізація механізмів її проведення. Норми Верховних законів, які регламентують цю сферу суспільних відносин, втілюють лише основні принципи Європейської хартії місцевого самоврядування та мають бланкетний характер. Враховуючи факт багатомірності та складності проблем децентралізації, вказана специфіка змісту конституційно-правових засад дозволила одночасно зберегти підвищену стабільність конституційних норм, забезпечити значний прогрес у проведенні реформ публічного управління і створити плацдарм для подальшого вдосконалення організації публічної влади на місцях. Вважаємо, що цей досвід конституційно-правової регламентації децентралізації влади в пострадянських державах Балтії – членах Європейського Союзу доцільно врахувати в сучасних умовах реформування Конституції України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Začesta L. The Possibility to Create Large-scale Regional Governments in Latvia [Електронний ресурс] / L. Začesta, M. Pūis. – Режим доступу: www.oecd.org/regional/leed/34458330.pdf.
2. Сergyoga S. G. Напрямки вдосконалення конституційного регулювання системно-структурної організації місцевого самоврядування в Україні [Електронний ресурс] / С. Г. Сergyoga. – Режим доступу: <http://cau.in.ua/ua/activities/reports/id/narjjamki-vdoskonalennja-konstitucijnogo-reguljuvannja-sistemno--614/>.
3. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс] : Розпорядження Каб. Міністрів України від 1 квіт. 2014 р. № 333-р. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>.
4. Preliminary Opinion on the proposed constitutional amendments regarding the judiciary of Ukraine (J. Scholsem, H. Suchocka, K. Tuori, P. Paczolay, G. Papuashvili, E. Tanchev, R. Kiener) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI\(2015\)008-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI(2015)008-e).
5. Про попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади [Електронний ресурс] : Постанова, Проект від 31.08.2015 № 656-VIII. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/656-19>.
6. Реформи під мікроскопом: 2015 рік [Електронний ресурс] / за ред. В. В. Міського, О. М. Галушки. – 2015. – 88 с. – Режим доступу: http://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2016/01/Reforms_under_the_microscope_UKR.pdf.
7. Гарашук І. Реформи організації та функціонування місцевого самоврядування в країнах Балтії / І. Гарашук, О. Петришин // Вісн. Нац. акад. прав. наук України. – 2015. – № 2 (81). – С. 55–63.
8. Seimuskane L. Local Referendums as a Paradigm for Transformation of Citizens' Participation in Latvia / L. Seimuskane, I. Vilks // Social Research. – 2012. – № 3 (28). – Р. 76–86 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:J.04~2012~ISSN_1392-3110.N_3_28.PG_76-86/DS.002.1.01.ARTIC.
9. Петришин О. Система місцевого самоврядування в Литві: перспективи використання досвіду в контексті муніципальної реформи в Україні / О. Петришин // Вісн. Нац. акад. прав. наук України. – 2013. – № 3 (74). – С. 265–271.

10. Linnas R. Attempts at Local Government Reform in Estonia [Електронний ресурс] / R. Linnas. – Режим доступу: <https://portaal.ell.ee/.../Attempts+at+Local+Governmen>.
11. Bartkevičs E. Administrative territorial reforms in Latvia [Електронний ресурс] / E. Bartkevičs. – Режим доступу: <http://www.varam.gov.lv/in>.
12. Vanags E. Development of Local Government Reforms in Latvia [Електронний ресурс] / E. Vanags. – Режим доступу: https://www.mruni.eu/upload/.../2_a.vanags.pdf.
13. Local and regional democracy in Latvia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1844425&Site=COE>.
14. Gaule E. Analysis of County Governors' Administrations Reform of 2010 in Lithuania [Електронний ресурс] / E. Gaule. – Режим доступу: www.vpa.ktu.lt/index.php/PPA/article/.../873.
15. Kraujutaityte L. Territorial Decentralization in Lithuania: a Missing Continuum / L. Kraujutaityte, R. Riekasius, G. Burbulyte-Tsiskarishvili // *Socialiniai Tyrimai*. – 2014. – Vol. 2014. – P. 53–62 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.su.lt/.../kraujutaityte_riekasius_tsiskarshvil.
16. Začesta I. The Possibility to Create Large-scale Regional Governments in Latvia [Електронний ресурс] / I. Začesta, M. Pūis. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/employment/>.

REFERENCES

1. Začesta L., Pūis M. The Possibility to Create Large-scale Regional Governments in Latvia. *oecd.org*. Retrieved from www.oecd.org/regional/leed/34458330.pdf
2. Serohina S. H. Napriamky vdoskonalennia konstytutsiinoho rehuliuвання systemno-strukturnoi orhanizatsii mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini [Areas of improvement constitutional regulation of systemic and structural organization of local government in Ukraine]. (n.d.). *cau.in.ua*. Retrieved from <http://cau.in.ua/ua/activities/reports/id/naprjamki-vdoskonalennja-konstitucijnogo-reguljuvannja-sistemno--614/> [in Ukrainian].
3. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 1 kvitnia 2014 № 333-r «Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini» [The Cabinet of Ministers of Ukraine on April 1, 2014 № 333-p «On Approval of the Concept of reforming the local self-government and territorial organization of power in Ukraine»]. *zakon5.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-r> [in Ukrainian].
4. Preliminary Opinion on the proposed constitutional amendments regarding the judiciary of Ukraine (J. Scholsem, H. Suchocka, K. Tuori, P. Paczolay, G. Papuashvili, E. Tanchev, R. Kiener) *venice.coe.int*. Retrieved from [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI\(2015\)008-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI(2015)008-e)
5. Pro poperednie skhvalennia zakonoproektu pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy shchodo detsentralizatsii vlady: Postanova, Proekt vid 31.08.2015 № 656-VIII [On the prior approval of the bill on amendments to the Constitution of Ukraine to decentralize power: Resolution Project from 31.08.2015 № 656-VIII]. *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/656-19> [in Ukrainian].
6. Miskoho V. V., & Halushky O. M. (Ed). (2015). Reformy pid mikroskopom: 2015 rik [Reforms under the microscope: 2015]. *rpr.org.ua*. Retrieved from http://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2016/01/Reforms_under_the_microscope_UKR.pdf [in Ukrainian].
7. Harashchuk I., Petryshyn O. (2015). Reformy orhanizatsii ta funktsionuvannia mistsevoho samovriaduvannia v krainakh Baltii [Reform of the organization and functioning of local governments in the Baltic States]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy – Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine*, 2 (81), 55 – 63 [in Ukrainian].
8. Seimuskane L., Vilk I. Local Referendums as a Paradigm for Transformation of Citizens' Participation in Latvia // *Social Research*. – 2012. – № 3 (28). – P. 76–86. *vddb.library.lt*. Retrieved from http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:J.04~2012~ISSN_1392-3110.N_3_28.PG_76-86/DS.002.1.01.ARTIC.
9. Petryshyn O. (2013). Systema mistsevoho samovriaduvannia v Lytvi: perspektyvy vykorystannia dosvidu v konteksti munitsypalnoi reformy v Ukraini [The system of local government in Lithuania: prospects of experience in the context of municipal reform in Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy – Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine*, 3 (74), 265 – 271 [in Ukrainian].
10. Linnas R. Attempts at Local Government Reform in Estonia. *portaal.ell.ee*. Retrieved from <https://portaal.ell.ee/.../Attempts+at+Local+Governmen>

11. Bartkevičs E. Administrative territorial reforms in Latvia. *varam.gov.lv*. Retrieved from <http://www.varam.gov.lv/in>.
12. Vanags E. Development of Local Government Reforms in Latvia. *mruni.eu*. Retrieved from https://www.mruni.eu/upload/.../2_a.vanags.pdf
13. Local and regional democracy in Latvia. *wcd.coe.int*. Retrieved from <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1844425&Site=COE>
14. Gaule E. Analysis of County Governors' Administrations Reform of 2010 in Lithuania. *vpa.ktu.lt*. Retrieved from www.vpa.ktu.lt/index.php/PPA/article/.../873
15. Kraujutaityte, L., Riekasius R., Burbulyte-Tsiskarishvili G. Territorial Decentralization in Lithuania: a Missing Continuum // *Socialiniai Tyrimai*. – 2014. – Vol. 2014. – P. 53-62 // Retrieved from www.su.lt/.../kraujutaityte_riekasius_tsiskarshvil
16. Začesta I., Pūis M., The Possibility to Create Large-scale Regional Governments in Latvia. *oecd.org*. Retrieved from <http://www.oecd.org/employment/>

Е. А. ЗАКОМОРНАЯ

кандидат юридических наук, доцент кафедры государственного строительства
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ ВЛАСТИ В ПОСТСОВЕТСКИХ ГОСУДАРСТВАХ БАЛТИИ – ЧЛЕНАХ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА

Рассмотрено содержание конституционно-правовых основ децентрализации власти в постсоветских государствах Балтии – членах Европейского Союза. Установлены факторы влияния на формирование специфики регламентации центрально-локальных отношений в Основных законах Эстонии, Латвии и Литвы. Определены общие черты конституционно-правового регулирования организации власти на местах в этих странах. Раскрыты актуальные проблемы реализации конституционно-правовых основ децентрализации публичного управления.

Ключевые слова: децентрализация власти, конституционно-правовые основы, организация власти на местах, постсоветские государства Балтии – члены Европейского Союза, публичное управление, центрально-локальные отношения.

К. О. ZAKOMORNA

Candidate of Legal Sciences, Associate Professor of the Department of Labor Law
of Yaroslav Mudryi National Law University

CONSTITUTIONAL AND LEGAL FRAMEWORK OF DECENTRALIZATION OF POWER IN POST-SOVIET BALTIC STATES – MEMBERS OF EUROPEAN UNION

Problem setting. The process of decentralization of power in Europe became widespread after the Second World War. Currently, the principle of decentralization of power recognized as a fundamental constitutional principle of organization and activity of public authorities of Council of Europe and the EU member-states. Therefore, the decentralization of public administration in Ukraine becomes one of the priorities of constitutional reform. The peculiarity of the decentralization of power in Ukraine is that the reforming of local government, administrative-territorial structure and state regional policy are carried out contemporaneously. Given this, it is useful to study the experience of the implementation of constitutional and legal mechanisms for the decentralization of power to the example of post-Soviet Baltic states – members of the European Union that pass the similar way to reform the central-local relations.

Analysis of recent research and publications. The main stages of reforming, the urgent issues and the prospects for the development of local governments in the Baltic countries have been studied in the Ukrainian by following scientists (I. Garashchuk, O. Petryshyna, L. Prokopenko, A. Tkachuk, etc.).

Target of research. The purpose of the article is to disclose the content of the constitutional and legal principles of decentralization of power in post-Soviet Baltic states – members of the European Union.

Article's main body. In Estonia, Latvia, Lithuania the radical transformation of the legal basis of the Soviet centralized system of local government began with the proclamation of the Declaration on Restoration of Independence and to the adoption of the Basic Laws of new sovereign states (resumed pre-Soviet Constitution). The common feature of the Basic Laws' provisions of Latvia, Lithuania and Estonia that governing the central-local relationship is the embodiment of the basic principles of the European Charter of Local Self-Government and its blanket nature. Therefore, the specific measures concerning with the decentralization of power in these countries are implemented on the basis of the ordinary laws of parliament and government regulations. The abovementioned feature of the constitutional and legal principles of decentralization of power based on, firstly, the lack of comprehensive and systematic concept of decentralization of public administration and, secondly, the recognition by the constitutional control institutions of these countries of the European Charter of Local Self-Government provisions as the part of the national legislation system that have priority and applies directly. Today, in the post-Soviet Baltic states the common problems in the sphere of implementing the constitutional and legal principles of decentralization of power have been observed. Among them: gaps in funding of the delegated authority, the limitation of financial autonomy, the presence of duplicate jurisdiction of local governments at various levels, too complex legislation, etc.).

Conclusions and prospects for the development. The existing specific content of the constitutional and legal framework of decentralization of power help to save the increased stability of constitutional provisions; to ensure significant progress in the reform of public administration and to create the springboard for further improvement of the organization of public authorities. The experience of the constitutional and legal regulation of decentralization of power in post-Soviet Baltic states – members of the European Union should be taken into account in modern conditions of reforming the Constitution of Ukraine.

Key words: decentralization of power, constitutional and legal framework, organization of local authorities, post-Soviet Baltic states – members of the European Union, public administration, central-local relations.